

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เป็นกฎหมายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาสู่ความเป็นเลิศให้เท่าเทียม นานาประเทศ การบริหารโรงเรียนในปัจจุบันต้องปรับเปลี่ยนวิธีการหรือแนวทางการ บริหารจัดการโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลง จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมี ความรู้ ความเข้าใจ ใฝ่รู้และพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยจัดการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมุ่งเน้นการบริหารคุณภาพการศึกษา เพื่อให้นักเรียนเป็น คนดี มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพ มุ่งความเป็นเลิศทางการศึกษาเป็นสำคัญเพื่อให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนกำหนดไว้ (ธีระ รุญเจริญ, 2550, หน้า 98) ในหมวดที่ 6 มาตรา 47 และมาตรา 48 ระบุให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ระบบ การประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก โดยให้หน่วยงานต้น สังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการ ประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาและเพื่อรับการประเมินภายนอก ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้เกิดความมั่นใจ ในสถานศึกษานั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 14)

ประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษา พุทธศักราช 2553 ได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกัน คุณภาพภายในโดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด ตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มี 8 ประการ คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตาม แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา 6) การจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา 7) การจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 8) การจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสำนักทดสอบทางการศึกษา (2553, หน้า 5-7) ได้ระบุว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในส่วนของ การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ยังคงกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติไว้เช่นเดิม คือ ให้ สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการ พัฒนาและประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำทุกปี ใช้กระบวนการบริหารที่ดี สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการบริหารและจัดการศึกษา มุ่งให้การประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาเป็นการประกันคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงผลอันเกิดกับผู้เรียน เป็นสำคัญที่สุด

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษายึดหลัก 3 ประการ คือ 1) การกระจายอำนาจ (Decentralization) สถานศึกษามีอิสระและมีความ คล่องตัวในการบริหารและตัดสินใจดำเนินงานทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร 2) การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น/ ประชาชนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในฐานะเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงานในส่วนอื่นๆ ของสถานศึกษา โดยมีการร่วมกัน คิด ตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริมและติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน ตลอดจนร่วม ภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา และ 3) การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย (Goals) ที่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนต้องได้รับรู้เพื่อการพัฒนาาร่วมกัน และเพื่อการติดตามตรวจสอบการ ดำเนินงานของสถานศึกษาว่าสามารถนำพาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่ได้กำหนดร่วมกันไว้ หรือไม่ จากเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาดังกล่าวสถานศึกษาต้องสร้างการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (School Improvement Plan) เลือกกลวิธีการ พัฒนาที่เหมาะสม และสามารถทำให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

มีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ เพื่อเป็น
สัญญาประชาคมและเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมาย
เดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549, หน้า 3-4)

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น การประกันคุณภาพการศึกษาจึงมีกระบวนการ
ดำเนินการที่สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน 3 ชั้น (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554, หน้า
9-12) คือ ชั้นที่ 1 การประเมินคุณภาพภายใน เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา
การติดตามและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ชั้นที่ 2
การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้า
ของการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำรายงาน
การติดตามตรวจสอบคุณภาพ และชั้นที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการ
พัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ
เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน
ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กก็มีเป้าหมายให้ไปสู่คุณภาพที่เท่าเทียมกัน แต่การใช้
กลยุทธ์ในการบริหารจัดการคุณภาพภายใน ย่อมแตกต่างกันตามขีดความสามารถและ
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน

สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น บุคลากร
งบประมาณ และทรัพยากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง จึงน่าจะมีปัญหาและกลยุทธ์การ
บริหารงานการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันไปตามโรงเรียนขนาดอื่นๆ โดยเฉพาะในการ
จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ดังนั้นการศึกษาเพื่อหากลยุทธ์การบริหารงานการประกัน
คุณภาพที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จึงนับว่ามีความสำคัญและ
จำเป็นอย่างยิ่งและสอดคล้องกับ รัตตินันท์ ทวีสุขเสถียร, (2557); นवलลอบ มีวิชา,
(2558); สุพินันท์ กันทะวงศ์, (2559) และปิยวัฒน์ ตันธา, (2559) ได้กล่าวถึงปัญหาการ
บริหารงานการประกันคุณภาพภายในได้ 5 ด้าน คือ 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ได้เข้ามามี
ส่วนร่วมอย่างแท้จริง 2) บุคลากรขาดการมีส่วนร่วมในระบบการประกันคุณภาพ 3) ไม่น่า
ผลจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา 4) ปัญหาเกี่ยวกับครู และ 5) ปัญหา
เกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การ
บริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เพื่อให้ได้กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาชาติส่งเสริมให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรของสถานศึกษา

คำถามของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอย่างไร
2. กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอย่างไร
3. กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารงาน การประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสำคัญของการวิจัย ดังนี้

1. ได้สภาพปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ได้กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อใช้ในการดำเนินการของสถานศึกษาและยังเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาของตนเอง เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพภายในให้มีคุณภาพสูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของการวิจัยเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

- 1.1 องค์ประกอบของการบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน ได้แก่
- 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
 - 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
 - 3) ดำเนินการตามที่กำหนดไว้

4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) การติดตามผล การดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6) การจัดส่ง รายงานผล การประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล สถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

1.2 สภาพปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย

1) ปัญหาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง 2) ปัญหาบุคลากรขาดการ มีส่วนร่วมในระบบการประกันคุณภาพ 3) ปัญหาไม่นำผลจากการประเมินมาปรับปรุง แก้ไขและพัฒนา 4) ปัญหาเกี่ยวกับครู และ 5) ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ

1.3 แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มี ประสิทธิภาพ มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและ บุคลากร 2) การนำผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา 3) การพัฒนาครูและบุคลากร และ 4) การจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ

1.4 กระบวนการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การจัดทำแผนกลยุทธ์ 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และ 4) การติดตาม ควบคุมและประเมินผล

2. ด้านกลุ่มเป้าหมายประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายประชากรและกลุ่มตัวอย่างตาม ระยะเวลาการวิจัย ไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 สภาพปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพปัญหา การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในภายในที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.2 กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ/ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและศึกษาธิการจังหวัด/ รองศึกษาธิการจังหวัด จำนวน 3 คน และผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน ศึกษาในเทศก์ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กรณีศึกษาโรงเรียนที่มีกระบวนการบริหารงานการประกันคุณภาพ ภายในที่มีเกณฑ์คะแนนระดับดีมาก จำนวน 3 แห่ง ซึ่งแต่ละแห่งใช้บุคลากร จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ รองผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน หัวหน้าฝ่าย วิชาการ 1 คน ผู้ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพ 1 คน และครูผู้สอน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ระยะที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มี ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 กลุ่มเป้าหมายร่างกลยุทธ์การบริหารงานประกันคุณภาพภายในที่มี ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 คน

2.2 กลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 9 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ จำนวน 3 คน และ ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ระยะที่ 3 การตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารงานประกันคุณภาพภายในที่มี ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 3 กลุ่ม ตามลักษณะภูมิศาสตร์ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 7 จังหวัด ประกอบด้วย 1) จังหวัดหนองคาย 2) จังหวัดนครพนม 3) จังหวัดสกลนคร 4) จังหวัด อุดรธานี 5) จังหวัดบึงกาฬ 6) จังหวัดเลย และ 7) จังหวัดหนองบัวลำภู

กลุ่มที่ 2 กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำนวน 9 จังหวัด ประกอบด้วย 1) จังหวัดร้อยเอ็ด 2) จังหวัดมหาสารคาม 3) จังหวัดกาฬสินธุ์ 4) จังหวัด ขอนแก่น 5) จังหวัดชัยภูมิ 6) จังหวัดนครราชสีมา 7) จังหวัดยโสธร 8) จังหวัด อำนาจเจริญ และ 9) จังหวัดมุกดาหาร

กลุ่มที่ 3 กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 4 จังหวัด ประกอบด้วย 1) จังหวัดบุรีรัมย์ 2) จังหวัดสุรินทร์ 3) จังหวัดศรีสะเกษ และ 4) จังหวัด อุบลราชธานี

3.1 กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 7 จังหวัด วิธีสุ่มแบบง่าย ได้แก่ 1) จังหวัดหนองคาย 2) จังหวัดนครพนม 3) จังหวัดสกลนคร และ 4) จังหวัดอุดรธานี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำนวน 5 จังหวัด วิธีสุ่มแบบง่าย ได้แก่ 1) จังหวัดร้อยเอ็ด 2) จังหวัดมหาสารคาม 3) จังหวัดกาฬสินธุ์ 4) จังหวัดอำนาจเจริญ และ 5) จังหวัดมุกดาหาร

กลุ่มที่ 3 กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 2 จังหวัด วิธีสุ่มแบบง่าย ได้แก่ 1) จังหวัดศรีสะเกษ และ 2) จังหวัดอุบลราชธานี (วารุ เพ็งสวัสดิ์ 2553, หน้า 60–62)

3.2 กลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3,318 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie & Morgan และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อน .05 (วารุ เพ็งสวัสดิ์, 2553, หน้า 41) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 359 โรงเรียน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 359 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 359 คน ผู้ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน จำนวน 359 คน และครูผู้สอน จำนวน 359 คน รวมทั้งสิ้น 1,436 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. องค์ประกอบของการบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และกฎกระทรวง ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 ได้ระบุไว้ในหมวดที่ 2 การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ข้อที่ 14 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน

ตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการ ดังนี้ องค์ประกอบของการประกันคุณภาพภายใน ได้ 6
องค์ประกอบ คือ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนา
การจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) ดำเนินการตามแผน
ที่กำหนดไว้ 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
5) การติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน
การศึกษา 6) การจัดส่งรายงานผล การประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือ
หน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

2. องค์ประกอบของกระบวนการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานการประกัน
คุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด
ทฤษฎีและงานวิจัยจาก นกตล พูลสวัสดิ์, (2551); ปันรอส มาลากุล ณ อยุธยา, (2551);
พงษ์ธร สิงห์พันธ์, (2551); สุพานี สฤษฏ์วานิช, (2553); จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
(2553); วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี, (2554); มะลิ ไพฑูรย์เนรมิต, (2554); สุมิตร สุวรรณ,
(2554); สุชาติ ชาติดำรงเวช, (2558); Certo & Peter, (1991); Henry, (1991); Massen &
Van, (1992); Dess & Miller, (1993); Mintzberg, (1994); David, (1997); Kotler &
Murphy, (1997); James, (1998); Thompson & Strickland, (1999); Pearce & Robinson,
(2000); Wheelen & Hunger, (2002) สามารถสรุปองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนา
กลยุทธ์ได้ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การจัดทำแผนกลยุทธ์
3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และ 4) การติดตาม ควบคุม และประเมินผล

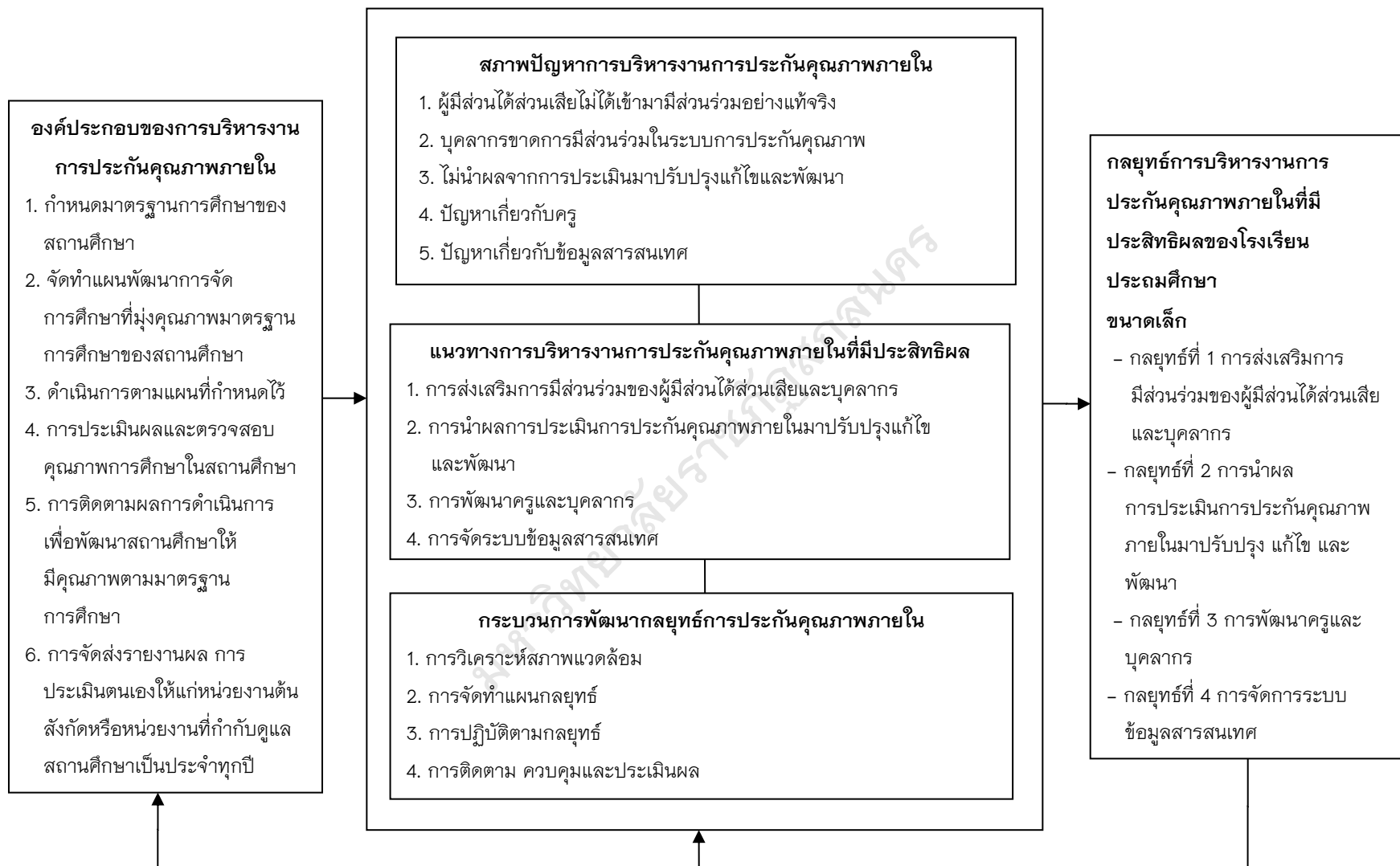
3. สภาพปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน ผู้วิจัยได้ศึกษา
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยจาก จำลอง บุญหล้า (2550); สมุทรา ชำนาญ (2550); ประทีป
แถมกลาง, (2550); ยุทธ วงษ์ศิริ, (2551); ณัฐมนวรรณ ศิริสุขชัยวุฒิ, (2552); ไพโรจน์
न्द्रแสง, (2552); ศศภัคค์ ชาติธรรมรักษา, (2552); ฐานะ สายวาริรัตน์, (2553);
สำราญ วิรุณพันธ์, (2553); เอมอร เสือจร, (2553); รាយา ปัญจมานนท์, (2554);
จิตติวิมล คล้ายสุบรรณ, (2555); ปัทมา ต๊ะเรียน, (2555); สุमितตา ชัยศิลป์, (2555);
จันทร เพชรบุรณ, (2556); ณปภัช บุญสมศรี, (2556); รัตตินันท์ ทวีสุขเสถียร, (2557);
นवलลอบ มีวิชา, (2558); สุพินันท์ กันทะวงศ์, (2559) และปิยวัฒน์ ต้นตา, (2559)
สามารถสรุปประเด็นปัญหาการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในได้ 5 ด้าน คือ

- 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
- 2) บุคลากรขาดการมีส่วนร่วมในระบบการประกันคุณภาพ
- 3) ไม่นำผลจากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา
- 4) ปัญหาเกี่ยวกับครู และ 5) ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ

4. แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล ทั้ง 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคลากร 2) การนำผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา 3) การพัฒนาครูและบุคลากร และ 4) การจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ

ดังภาพประกอบ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยจึงได้นิยามคำศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กิจกรรมที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติตามแผนทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบทั้งในการบันทึกข้อมูล ร่วมกันตรวจสอบและร่วมกันปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดทั้งนี้เพื่อความมั่นใจต่อผู้ปกครอง และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุกด้าน และมีโอกาสพัฒนาไปจนเต็มศักยภาพตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์และเป็นที่ยอมรับของสังคม

2. กระบวนการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการดำเนินงานเพื่อให้โรงเรียนบรรลุความสำเร็จโดยมีกลยุทธ์ 4 ดังนี้

2.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคลากร หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียและองค์กร ด้วยการพบปะพูดคุยกันในการร่วมกันตัดสินใจผ่านการสื่อสาร แลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อมูล ให้คำปรึกษา โดยให้บุคลากรในองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมปรึกษาหารือและระดมความคิดเห็นในการตัดสินใจตั้งแต่เริ่มการวางแผน ดำเนินการประเมินผลและการปรับปรุงแก้ไขในการบริหารงานการประกันคุณภาพภายใน

2.2 การนำผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา หมายถึง กระบวนการประเมินตนเองอย่างเป็นระบบ ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นเป้าหมาย จุดเน้นและทิศทางการพัฒนาสถานศึกษา มีการนำผลการประเมินมาวางแผนปรับปรุงการดำเนินงานให้เกิดผลในทางที่ดีขึ้น

2.3 การพัฒนาครูและบุคลากร หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างและการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของครูและบุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการปฏิบัติงาน และทัศนคติให้เอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน

2.4 การจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง การนำข้อมูลในส่วนต่างๆ ที่ได้มาแล้วนำไปสู่การประมวลผลหรือการวิเคราะห์ด้วยวิธีการต่างๆ แล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นสารสนเทศสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้

3. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คน ลงมา ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามลักษณะภูมิศาสตร์ คือ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จำนวน 7 จังหวัด กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำนวน 9 จังหวัด และกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 4 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 20 จังหวัด